

REORGANIZAREA REGIONALĂ A ROMÂNIEI

RÉKA LADÓ-BURISTA

În 1989, după schimbarea regimului, România a pornit pe drumul democratizării, proces a cărui ultimă fază fiind aderarea țării la Uniunea Europeană. Ca urmare, România avea nevoie de o nouă împărțire teritorială după normele U.E. și așa s-a format organizarea teritorială actuală cu cele trei nivele NUTS.

Actualul studiu analizează cum se integrează regiunile țării în media Uniunii Europene, dacă demarcația hotarelor regiunilor este făcută după interesele lor, și cum ar schimba actuala situație proiectul de lege înaintat de UDMR.

Cuvinte cheie: Sistemul NUTS; macroregiuni, regiuni de dezvoltare; Uniunea Europeană, UDMR.

*

Introducere

În țările care au aparținut fostei Uniuni Sovietice, încă mai persistă diverse procese de asuprire ale oricăror eforturi naționaliste, care existau și în țările aparținând blocului din Europa Centrală între anii 1945-1990. Istoricii francezi au numit acest proces de asuprire a Uniunii Sovietice efect de crippling. După căderea Uniunii Sovietice și al blocului socialist a dispărut acest efect și naționalismul a devenit iarăși un factor important al acestei părți a Europei. Națiunile ținute în frâu până atunci au respirat din nou liber, și-au afirmat propria identitate și s-au intensificat aspirațiile naționaliste. Însă a apărut o problemă foarte importantă: în cadrul statelor național unitare nu s-a rezolvat problema minorităților, aceeași putere centrală încearcă să le țină în frâu cea ce au făcut-o și în cadrul fostului bloc comunist și să le formeze în același mod unitar. Din cauza aceasta a apărut etnoregionalismul, o aspirație pentru o identitate etnică valabilă pe teritoriu și a reflecției acesteia în spațiul geografic și socio-politic care are un exemplu actual în România. Posibila reorganizare regională a țării ar face necesară examinarea faptului, că acest pas în ce fel ar schimba actuala poziție administrativă a Ținutului Secuiesc, și relația față de puterea centrală, concomitent cu ce consecințe ar avea pentru minoritatea maghiară din acest ținut.

Sistemul NUTS

Uniunea Europeană totdeauna a considerat ca o problemă de rezolvat în cadrul politicii sale regionale să minimalizeze diferențele de dezvoltare socio-economice între regiuni și să ajute alinierea regiunilor prin diferite ajutoare materiale. Însă pentru buna funcționare a sistemului era nevoie de înființarea unei repartizări unionale teritoriale în cadrul țărilor Uniunii Europene, prima dată pentru că teritoriile care necesită ajutor să fie nominalizate, altă dată pentru aplicabilitatea criteriilor jurizabile obiective ale căror baze formează datele statistice. Această repartizare teritorială a primit denumirea de sistem NUTS.¹

Înființarea sistemului NUTS a fost abrogată de Regulamentul (CE) nr. 1059/2003 al Parlamentului European și al Consiliului a cărui scop este subliniat în primul alineat:

“(1) Utilizatorii statisticilor exprimă o nevoie tot mai mare de armonizare pentru a putea dispune de date comparabile pentru ansamblul Uniunii Europene. Pentru ca piața internă să poată funcționa sunt necesare norme statistice aplicabile colectării, transmiterii și publicării statisticilor naționale și comunitare astfel încât toți comercianții de pe piața unică să poată dispune de statistici comparabile. În acest sens, nomenclaturile constituie instrumente importante pentru colectarea, întocmirea și difuzarea unor statistici comparabile..”²

¹ Szabó Pál: A NUTS rendszer ki- és átalakulása, Comitatus Vol. XV. Nr. 8-9.

² Regulamentul (CE) nr. 1059/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 mai 2003 privind instituirea unui nomenclator comun al unităților teritoriale de statistică (NUTS)

Cel mai important țel ar fi deservirea cu date statistice al Uniunii Europene. Despre schema sistemului:

“(1) Nomenclatorul NUTS împarte teritoriul economic al statelor membre, astfel cum este definit în Decizia 91/450/CEE, în unități teritoriale. El atribuie fiecărei unități teritoriale un cod și o denumire specifice.

(2) NUTS este un nomenclator ierarhic. El împarte fiecare stat membru în unități teritoriale de nivel NUTS 1, fiecare dintre acestea fiind subdivizată în unități teritoriale de nivel NUTS 2, care sunt la rândul lor subdivizate în unități teritoriale de nivel NUTS 3.

(3) Cu toate acestea, aceeași unitate teritorială poate fi înregistrată la mai multe niveluri ale NUTS.”³

Actualmente deosebim trei nivele care se configurează conform articolului 3. după numărul de locuitori:

“(1) Definiția unităților teritoriale se bazează în principal pe unitățile administrative existente în statele membre.

În acest context, termenii "unitate administrativă" înseamnă o zonă geografică pentru care o autoritate administrativă este abilitată să ia decizii administrative sau strategice în conformitate cu cadrul juridic și instituțional al statului membru în cauză.

(2) Nivelul corespunzător al NUTS în care trebuie să se înregistreze o anumită clasă de unități administrative dintr-un stat membru este determinat pe baza pragurilor demografice, menționate în continuare, în cadrul cărora se situează dimensiunea medie a acestei clase de unități administrative ale statului membru în cauză:

Nivel	Minim	Maxim
NUTS 1	3 milioane	7 milioane
NUTS 2	800000	3 milioane
NUTS 3	150000	800000

În cazul în care efectivul populației dintr-un stat membru este mai mic decât pragul minim al unui anumit nivel al NUTS, statul membru constituie în ansamblul său o unitate teritorială NUTS a acestui nivel.”⁴

Nivel	Numărul minim de locuitori	Numărul maxim de locuitor
NUTS 1	3 milioane	7 milioane
NUTS 2	800 000	3 milioane
NUTS 3	150 000	800 000

Schema 1. – Niveluri NUTS în funcție de numărul locuitorilor

Așadar nu toate țările dispun, și s-ar putea dispune de toate nivelele, totodată nici problema corespondării atribuțiilor cu unele nivele judiciare nu este hotărâtă pe plan central în cadrul țării respective.⁵

Acest sistem a suferit modificări multiple în ultimii treizeci de ani, ultima dată în 2008, după aderarea Bulgariei și României la Uniunea Europeană.

Sistemul NUTS în România

Cadrul legislativ

Legea nr. 151/1998 privind dezvoltarea regională, legea fundamentală a dezvoltării regionale în România, stabilește obiectivele, cadrul instituțional, competențele și instrumentele specifice necesare promovării politicii de dezvoltare regională. Legea nr. 151/1998, modificată și completată prin Ordonanța de Urgență nr. 268/2000, a stabilit organisme decizionale și executive atât la nivel regional cât și la nivel național.

Cadrul legislativ actual care susține implementarea politicii regionale mai cuprinde:

³ Regulamentul (CE) nr. 1059/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 mai 2003 privind instituirea unui nomenclator comun al unităților teritoriale de statistică (NUTS), art. 2

⁴ Regulamentul (CE) nr. 1059/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 mai 2003 privind instituirea unui nomenclator comun al unităților teritoriale de statistică (NUTS), art. 3

⁵ European Commission; Eurostat – NUTS classification;
http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nuts/basicnuts_regions_en.html

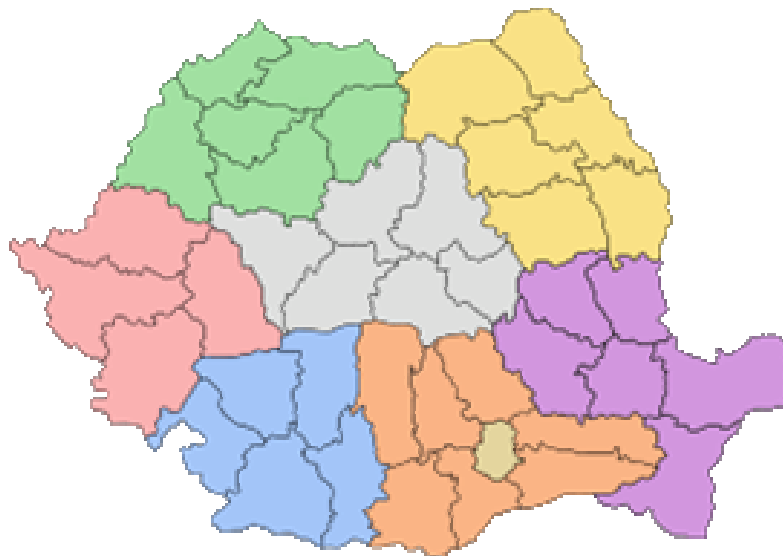
- Legea nr. 189/1998 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 143/1999 privind ajutoarele de stat;
- Hotărârea de Guvern nr. 599/2000 pentru aprobarea procedurilor de raportare, monitorizare și informare în aplicarea Legii nr. 143/1999 privind ajutoarele de stat;
- Ordonanța Guvernului nr. 119/1999 privind auditul intern și controlul financiar preventiv;
- Ordonanța de Urgență nr. 63/1999 cu privire la gestionarea fondurilor nerambursabile alocate – României de către Comunitatea Europeană, precum și a fondurilor de cofinanțare aferente acestora, aprobată prin Legea nr. 22/2000;
- Ordonanța de Urgență nr. 60/2001 privind achizițiile publice.

Împărțirea teritorială

În România sistemul NUTS se aplică în felul următor:

Împărțirea administrativă a României								
Macroregiuni (NUTS I)	Macroregiunea 1.		Macroregiunea 2.		Macroregiunea 3.		Macroregiunea 4.	
Regiuni de dezvoltare (NUTS II)	Nord-Vest	Centru	Nord-Est	Sud-Est	Sud	București și Ilfov	Sud-Vest	Vest
Județe (NUTS III)	<i>Bihor</i> <i>Bistrița-Năsăud</i> <i>Cluj</i> <i>Maramureș</i> <i>Satu Mare</i> <i>Sălaj</i>	<i>Alba</i> <i>Brașov</i> <i>Covasna</i> <i>Harghita</i> <i>Mureș</i> <i>Sibiu</i>	<i>Bacău</i> <i>Botoșani</i> <i>Iași</i> <i>Neamț</i> <i>Suceava</i> <i>Vaslui</i>	<i>Brăila</i> <i>Buzău</i> <i>Constanța</i> <i>Galați</i> <i>Tulcea</i> <i>Vrancea</i>	<i>Argeș</i> <i>Călărași</i> <i>Dâmbovița</i> <i>Giurgiu</i> <i>Ialomița</i> <i>Prahova</i> <i>Teleorman</i>	<i>București</i> <i>Ilfov</i>	<i>Dolj</i> <i>Gorj</i> <i>Mehedinți</i> <i>Olt</i> <i>Vâlcea</i>	<i>Arad</i> <i>Caraș-Severin</i> <i>Hunedoara</i> <i>Timiș</i>

Schema 2. – Clasificarea regiunilor din România

Schema 3. – Regiunile de dezvoltare actuale din România⁶

Pentru coordonarea politicii regionale a României pe plan regional și național s-au înființat următoarele instituții:

⁶ http://www.welcometoromania.ro/Romania/Romania_Harta_Zone_de_dezvoltare_m.htm

Structuri teritoriale pentru dezvoltarea regională

Consiliul pentru dezvoltare regională are următoarele atribuții principale:

- a) analizează și hotărăște strategia și programele de dezvoltare regională;
- b) aprobă proiectele de dezvoltare regională;
- c) prezintă Consiliului Național pentru Dezvoltare Regională propuneri privind constituirea Fondului pentru dezvoltare regională;
- d) aprobă criteriile, prioritățile, alocarea și destinațiile resurselor Fondului pentru dezvoltare regională;
- e) urmărește utilizarea fondurilor alocate agențiilor pentru dezvoltare regională din Fondul național pentru dezvoltare regională;
- f) urmărește respectarea obiectivelor regionale.

Consiliul pentru dezvoltare regională este alcătuit din președinții consiliilor județene și câte un reprezentant al consiliilor locale municipale, orașenești și comunale, desemnați din fiecare județ, pe durata mandatului. În cazul municipiului București, în Consiliul pentru dezvoltare regională va fi desemnat un reprezentant al Consiliului General al Municipiului București și câte un reprezentant al consiliilor locale de sector.

Consiliul pentru dezvoltare regională va avea un președinte și un vicepreședinte. Aceste funcții vor fi îndeplinite, prin rotație, pentru câte un mandat de un an, de către reprezentanții județelor, desemnați de acestea.

La lucrările Consiliului pentru dezvoltare regională participă, fără drept de vot, prefectii județelor. De asemenea, pot fi invitați și reprezentanți ai consiliilor locale, municipale, orașenești și comunale, precum și ai instituțiilor și organizațiilor cu atribuții în domeniul dezvoltării regionale, în funcție de problematica supusă dezbaterii.

Consiliul pentru dezvoltare regională adoptă propriul regulament de funcționare, pe baza regulamentului-cadru elaborat de Guvern.

Agențiile pentru dezvoltare regională sunt organisme neguvernamentale, nonprofit, de utilitate publică, cu personalitate juridică, care acționează în domeniul specific dezvoltării regionale. Acestea se organizează și funcționează în condițiile prezentei legi și ale statutului de organizare și funcționare, aprobat de Consiliul pentru dezvoltare regională.

Directorul Agenției pentru dezvoltare regională este numit pe bază de concurs și este eliberat din funcție de către Consiliul pentru dezvoltare regională.

Finanțarea cheltuielilor de organizare și funcționare a Agenției pentru dezvoltare regională se asigură din Fondul pentru dezvoltare regională, nivelul acestora fiind aprobat de Consiliul pentru dezvoltare regională.

Consiliul pentru dezvoltare regională aprobă organigrama, astfel încât fiecare județ să fie reprezentat în mod egal.

Agenția pentru dezvoltare regională are următoarele atribuții principale:

- a) elaborează și propune Consiliului pentru dezvoltare regională, spre aprobare, strategia de dezvoltare regională, programele de dezvoltare regională și planurile de gestionare a fondurilor;
- b) pune în aplicare programele de dezvoltare regională și planurile de gestionare a fondurilor, în conformitate cu hotărârile adoptate de Consiliul pentru dezvoltare regională, cu respectarea legislației în vigoare, și răspunde față de acesta pentru realizarea lor;
- c) identifică zonele defavorizate din cadrul regiunii de dezvoltare, împreună cu consiliile locale sau județene, după caz, și înaintează documentațiile necesare, aprobate, în prealabil, de Consiliul pentru dezvoltare regională, Agenției Naționale pentru Dezvoltare Regională și Consiliului Național pentru Dezvoltare Regională;
- d) asigură asistența tehnică de specialitate, împreună cu consiliile locale sau județene, după caz, persoanelor fizice sau juridice, cu capital de stat sau privat, care investesc în zonele defavorizate;
- e) înaintează Agenției Naționale pentru Dezvoltare Regională propuneri de finanțare, din Fondul național pentru dezvoltare regională, a proiectelor de dezvoltare aprobate;

- f) acționează pentru atragerea de surse financiare la Fondul pentru dezvoltare regională;
- g) gestionează Fondul pentru dezvoltare regională, în scopul realizării obiectivelor prevăzute în programele de dezvoltare regională;
- h) răspunde față de Consiliul pentru dezvoltare regională și față de organele abilitate prin lege pentru corecta gestionare a fondurilor alocate.

Programele de dezvoltare regională se finanțează din Fondul pentru dezvoltare regională, administrat de Agenția pentru dezvoltare regională.

Fondul pentru dezvoltare regională se constituie, anual, din:

- a) alocații de la Fondul național pentru dezvoltare regională;
- b) contribuții de la bugetele locale și județene, în limitele aprobate de consiliile locale sau județene, după caz;
- c) surse financiare atrase din sectorul privat, de la bănci, investitori străini, Uniunea Europeană și de la alte organizații internaționale.

Operațiunile financiare privind executarea proiectelor de investiții sunt derulate de agențiile pentru dezvoltare regională, prin unitățile teritoriale ale trezoreriei statului.

Fondurile pentru dezvoltare regională nu pot avea altă destinație decât cea prevăzută de prezenta lege.

Fondurile neutilizate în execuția bugetară curentă se reportează în anul următor.

Structuri naționale pentru dezvoltarea regională

Consiliul Național pentru Dezvoltare Regională are în componența sa președinții și vicepreședinții consiliilor pentru dezvoltare regională și, la partitate cu numărul acestora, reprezentanți ai Guvernului, desemnați prin hotărâre a Guvernului.

Președintele Consiliului Național pentru Dezvoltare Regională este primul-ministru.

Consiliul Național pentru Dezvoltare Regională are următoarele atribuții:

- a) aprobă strategia națională pentru dezvoltare regională și Programul național pentru dezvoltare regională;
- b) prezintă Guvernului propuneri privind constituirea Fondului național pentru dezvoltare regională;
- c) aprobă criteriile, prioritățile și modul de alocare a resurselor Fondului național pentru dezvoltare regională;
- d) urmărește utilizarea fondurilor alocate agențiilor pentru dezvoltare regională din Fondul național pentru dezvoltare regională;
- e) aprobă utilizarea fondurilor de tip structural, alocate României de către Comisia Europeană în perioada de preaderare, precum și a fondurilor structurale după aderarea la Uniunea Europeană;
- f) urmărește realizarea obiectivelor dezvoltării regionale, inclusiv în cadrul activităților de cooperare externă a regiunilor de dezvoltare, de tip transfrontalier, interregional, la nivelul euroregiunilor.

În scopul promovării și coordonării politicii de dezvoltare regională, se înființează Agenția Națională pentru Dezvoltare Regională, organ executiv al Consiliului Național pentru Dezvoltare Regională, cu personalitate juridică, condusă de un președinte, cu rang de secretar de stat.

Finanțarea cheltuielilor de organizare și funcționare a Agenției Naționale pentru Dezvoltare Regională se asigură, anual, din Fondul național de dezvoltare regională, nivelul acestora fiind aprobat prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Consiliului Național pentru Dezvoltare Regională.

Agenția Națională pentru Dezvoltare Regională are următoarele atribuții principale:

- a) elaborează strategia națională pentru dezvoltare regională și Programul național pentru dezvoltare regională;
- b) elaborează principiile, criteriile, prioritățile și modul de alocare a resurselor Fondului național pentru dezvoltare regională;

- c) propune Consiliului Național pentru Dezvoltare Regională constituirea Fondului național pentru dezvoltare regională;
- d) asigură managementul financiar și tehnic al Fondului național pentru dezvoltare regională;
- e) promovează diferite forme de cooperare între județe, municipii, orașe, comune;
- f) asigură asistență de specialitate consiliilor pentru dezvoltare regională în procesul de construcție instituțională;
- g) propune Consiliului Național pentru Dezvoltare Regională nominalizarea unor zone drept zone defavorizate, pentru a fi susținute economic și financiar prin instrumentele specifice politicii de dezvoltare regională;
- h) îndeplinește funcția de negociator național în relațiile cu Direcția de Politică Regională și Coeziune din cadrul Comisiei Europene pentru Fondul European de Dezvoltare Regională și Fondul de coeziune;
- i) gestionează fondurile alocate României din Fondul European pentru Dezvoltare Regională;
- j) gestionează fondurile alocate României din Fondul de coeziune;
- k) coordonează aplicarea Planului național de dezvoltare regională, care stă la baza negocierilor cu Comisia Europeană și a finanțărilor pentru diferite programe comunitare.

Pentru finanțarea programelor de dezvoltare regională în România, se constituie Fondul național pentru dezvoltare regională din suma care se alocă anual prin bugetul de stat ca poziție distinctă pentru politica de dezvoltare regională.

La Fondul național pentru dezvoltare regională pot fi atrase și alte surse de finanțare interne și internaționale:

- a) asistența financiară permanentă din partea Uniunii Europene, în cadrul Programului PHARE;
- b) sumele provenite din fondurile de tip structural, care vor fi asigurate României de către Uniunea Europeană în perioada în care va avea statutul de stat asociat;
- c) sumele provenite din fondurile structurale, care vor fi asigurate României din momentul aderării sale la Uniunea Europeană;
- d) asistența financiară nerambursabilă din partea unor guverne, organizații internaționale, bănci;
- e) alte resurse financiare din fondurile aflate la dispoziția Guvernului.

La solicitarea consiliilor locale sau județene, după caz, și în baza documentațiilor prezentate de agențiile pentru dezvoltare regională, consiliile pentru dezvoltare regională pot solicita Consiliului Național pentru Dezvoltare Regională să propună Guvernului declararea unor zone drept zone defavorizate, pentru a fi susținute economic prin instrumente specifice politicii de dezvoltare regională.

Politica de dezvoltare regională a României

Ca să putem reflecta asupra faptului că politica regională și dezvoltarea teritorială a României în ce fel ajută la dezvoltarea socio-economică a regiunilor, trebuie să abordăm trei aspecte:

I. Promisiunile României la aderarea la U.E

1) *România acceptă în întregime acquis-ul comunitar privind Capitolul 21 – "Politica regională și coordonarea instrumentelor structurale", în vigoare la data de 31 decembrie 2000, și va lua măsurile necesare pentru implementarea efectivă a acestuia până la data aderării, nesolicitând perioade de tranziție sau derogări și declară că va fi în măsură să aplice în întregime, la data aderării, acest acquis.*

2) *Infrastructura instituțională necesară implementării acquis-ului va fi completă și funcțională la data aderării României la Uniunea Europeană. România și-a asumat unilateral data de 1 ianuarie 2007, ca ipoteză de lucru pentru încheierea pregătirilor de aderare la Uniunea Europeană.*

3) *România este pregătită să examineze în continuare evoluția legislației comunitare și să informeze sistematic Conferința pentru Aderare sau Consiliul de Asociere cu privire la*

legislația și măsurile de implementare adoptate pentru aplicarea noului acquis sau, dacă va fi cazul, cu privire la dificultățile care ar putea să apară în transpunerea noului acquis.

4) *România face trimitere, cu privire la acest capitol, la informațiile furnizate în cursul procesului de examinare analitică a evoluției economico-sociale și este de acord să continue transmiterea acestora Statelor Membre ale Uniunii Europene.*

5) *România se așteaptă ca, în momentul aderării, toate regiunile sale de dezvoltare, respectiv întregul său teritoriu să fie eligibile pentru Obiectivul 1 al Fondurilor Structurale. România își declară interesul de a participa, de la data aderării la UE, în toate inițiativele comunitare.*

6) *România dorește să participe, încă de la data aderării, la politica de coeziune economică și socială a Comunității și să beneficieze de întreg sprijinul acordat prin Fondurile Structurale și Fondul de Coeziune, în condițiile aplicabile și celorlalte state membre.*

7) *România va asigura coerența politicii sale de coeziune economică și socială cu alte politici comunitare, în special în domeniile ocupării forței de muncă, egalității de șanse între femei și bărbați, politicii sociale și formării profesionale, politicii privind dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii, politicii agricole comune, politicii comune a pescuitului, energiei, transportului și rețelelor trans-europene, aplicarea cerințelor legate de protecția mediului inconjurător, etc..⁷*

II. Obiectivele ale politicii de dezvoltare regională în Româniaⁱ

Obiectivele de bază ale politicii de dezvoltare regională în România sunt următoarele:

a) diminuarea dezechilibrelor regionale existente, prin stimularea dezvoltării echilibrate, prin recuperarea accelerată a întârzierilor în dezvoltarea zonelor defavorizate ca urmare a unor condiții istorice, geografice, economice, sociale, politice, și preîntâmpinarea producerii de noi dezechilibre;

b) pregătirea cadrului instituțional pentru a răspunde criteriilor de integrare în structurile Uniunii Europene și de acces la fondurile structurale și la Fondul de coeziune ale Uniunii Europene;

c) corelarea politicilor și activităților sectoriale guvernamentale la nivelul regiunilor, prin stimularea inițiativelor și prin valorificarea resurselor locale și regionale, în scopul dezvoltării economico-sociale durabile și al dezvoltării culturale a acestora;

d) stimularea cooperării interregionale, interne și internaționale, a celei transfrontiere, inclusiv în cadrul euroregiunilor, precum și participarea regiunilor de dezvoltare la structurile și organizațiile europene care promovează dezvoltarea economică și instituțională a acestora, în scopul realizării unor proiecte de interes comun, în conformitate cu acordurile internaționale la care România este parte.⁸

III. Cum arată structura teritorială actuală a României?

În România problema regionalizării nu a apărut în urma regionalizării, ci în urma referirii la integrarea europeană. Cartea Verde a apărut ca urmare a pregătirii țării pentru integrarea europeană ca fundament pentru politica de dezvoltare regională după care a apărut legea care reglementează regiunile de dezvoltare.

Cu toate că lucrarea pregătitoare se referă pe larg la diferențele proeminente ale diferitelor regiuni ale țării și conține numeroase tratate de analiză ale rădăcinilor culturale, sociale, economice ale acestora, totuși a rezultat o împărțire birocratică a fondurilor de dezvoltare asigurate de U.E. Cele opt regiuni au apărut ca regiuni de planificare, însă teama pentru unitatea statului național nu a îngăduit înființarea de statut juridic administrativ și de personalitate juridică. Agențiile de dezvoltare sunt controlate totdeauna de politică neluând în seamă considerentele profesionale.

Hotarele regiunilor sunt tratate sub aspect demografic și economic. O regulă generală este că lângă 2-3 județe slab dezvoltate să se atașeze unul sau două județe puternic dezvoltate. Nu solidaritatea regională, ci combaterea intereselor locale și județene a ajuns să fie specificul hotărârilor regionale. Putem afirma că în ultimii ani nu s-a născut nici un proiect cu adevărat regional. Strategiile de dezvoltare regională s-au născut

⁷ România állásfoglalása - Kormányközi konferencia Románia csatlakozásáról - România, Conf-RO .../01 21. fejezet: Regionális politika és a strukturális eszközrendszer koordinációja, Tervezet; elfogadta Románia Kormánya 2001. december 6-i ülésén, fordította: Szász Tibor. Magyar Kisebbség, Vol. VII. - 2003. 1. (27.) – Regionális politika és területfejlesztés Romániában (descărcat 2010. martie 14.)

⁸ Horváth Réka - Veress Emőd: Regionális politika és területfejlesztés Romániában. Magyar Kisebbség, Vol. VII. (27.) - 2003. 1.– Regionális politika és területfejlesztés Romániában (2010. martie 14)

din încropirea strategiilor județene. În nici un caz nu a fost recunoscut faptul că o regiune este o entitate specifică care nu poate să fie compusă din județe. Pentru probleme regionale este nevoie de răspunsuri regionale. Contradictoriu cu acest fapt, conducătorii administrațiilor locale din consiliile regionale, arătau problemele locale ca probleme regionale artificiale, ca să poată acceseze fondurile. Întârzierea decentralizării și lipsa de fonduri a administrațiilor locale și-a pus amprenta asupra întregului proces. Prezența prefectului în consiliile regionale depolitizează în măsură exagerată luarea de decizii, deservind împărțirea fondurilor intereselor partidelor politice.

NUTS este acel privilegiu cu care de fapt s-a transferat deficitul sistemului județean în asocierea județelor făcând imposibilă procurarea datelor necesare planificării. Aceasta nu se face pe plan local deci nici nu există acele date care ar sta la baza alcătuirii de regiuni adevărate pentru că nu apar în sistemul statistic. Apare posibilitatea pericolului ca regiunile astfel înființate să încerce să transforme pe asemănarea lor procesele regionale.

Politica de dezvoltare regională astfel formată nu a fost capabilă să tempereze nivelul de dezvoltare dintre județe, nici să pregătească țara pentru primirea fondurilor structurale.⁹

Strategiile de conlucrare între guvernul central și regiuni în Uniunea Europeană

Prof. Dr. Tanja A. Börzel se ocupă cu studierea diferitelor versiuni ale reconcilierii între interesele regionale și centrale în țările membre U.E., care pornește din analiza relațiilor dintre guvernul central și nivelul subnațional, și le împarte în două: cooperative și confrontative. Studiul enunță faptul că reîmpărțirea resurselor încarcă cu cheltuieli suplimentare economia internă. Din această cauză urmăresc diferite strategii de a micșora aceste cheltuieli prin reîmpărțirea echilibrată a fondurilor pe plan național. Autoritățile regionale dar și alte structuri interne au la bază două strategii fundamentale care se rezolvă balanța puterii ce a fost schimbată în defavoarea statului central din cauza europenizării:

1. *Strategia cooperativă* în care cheltuielile se împart cu statul centralizat, deci țintește reșezarea stabilității puterii teritoriale cu politica "compensație prin participare". Regiunile care continuă o strategie cooperativă aleg o tactică de conlucrare cu puterile centrale cât mai strâns posibilă prin sistemul instituțional, informativ și oficial. Puterea centrală compensează regiunile pentru pierderea puterii prin faptul că le împarte din puterea decizională pentru întocmirea strategiilor europene, și astfel și o parte din cheltuielile ivite la punerea în practică a principiilor respective. Această strategie de împărțire de cheltuieli condiționează o conlucrare între regiuni, și în altă parte între puterea centrală și regiuni. Legislația europeană nu exclude relația concretă între regiuni și instituțiile europene, aceste relații întregesc, dar nu înlocuiesc conlucrarea cu puterea centrală.

2. Alunecarea cheltuielilor *non-cooperativ/confrontativ* într-o direcție țintește reșezarea echilibrului politic-regional prin ocolirea puterii centrale și prin încercuirea jurisdicției regionale. Această strategie propune un concurs cu rezultat zero pentru resurse la nivelul tuturor organizațiilor. Ca să-și dobândească autonomia instituționalizată, regiunile intră în polemică cu intervențiile europene în propriile domenii de competență. Minimalizează conlucrarea cu puterea centrală pentru că privesc orice cooperatie ca un experiment de invadare a propriei autorități. Regiunile încearcă să ocolească puterea centrală în înființarea de relații directe cu instituțiile europene ca în acest fel să câștige participare activă extrastatală în alcătuirea directivelor europene. Costurile statului în acest caz sunt de două ori mai mari. Pe de o parte dezbaterile constituționale asupra împărțirii obligațiilor și negarea participării regiunilor în alcătuirea legislației europene conduce de multe ori la eșecul conlucrărilor și pe de altă parte costurile cu diplomația paralelă la nivel european subminiează posibilitățile de negociere a puterii centrale. Strategia confrontativă reprezintă acele state în care instituționalitatea statală nu satisface exigențele regionalismului și acestea doresc alte competențe, cer autonomie totală față de guvernul central. Regionalizația europeană pentru aceste regiuni rebele arată posibilitatea de ocolirea a controlului statal prin consolidarea canalelor extrastatale.¹⁰

S-a întâmplat la fel și în România, unde în octombrie 2008 UDMR-ul a înaintat un proiect de lege privind reorganizarea regiunilor de dezvoltare care în 12.02.2010 a fost acceptat tacit de Senatul României. Dacă în

⁹ Kolombán Gábor: A román regionalizmus paradoxona, Magyar Kisebbség, vol. VII. (27.) - 2003. 1.– Regionális politika és területfejlesztés Romániában (2010. martie 14.)

¹⁰ Alexa Noémi: A régiók változó szerepe az Európai Unióban, Külügyi Szemle, 2005 tavasz-nyár

Tanja A. Börzel: States and regions in the European Union: institutional adaptation in Germany and Spain, Cambridge University Press, 2002

continuare acest proiect trece și de Camera Deputaților, se ivește o nouă posibilitate pentru dobândirea autonomiei Ținutul Secuiesc, cu toate că părerile analiștilor sunt contrare.

Regiunile cu identitate națională din Uniunea Europeană

Teritoriile care pe baza identității naționale dispun de aspirații autonomiste, funcționează simultan ca unități culturale, administrative de dezvoltare teritorială în context european, totodată în cadrul unui stat unitar național se simt lezați în a-și afirma interesele proprii din cauza lipsei de statut statal. Pentru regiunile cu identitate diferită față de cultura centrală și cu un trecut istoric comun, fortificarea sistemului instituțional, regional la nivel european, legitimează aspirațiile autonomiste. În aceste regiuni se poate aștepta la control și așteptări la nivel superior din partea societății asupra funcționării instituțiilor, care probabil va amplifica eficiența afirmării interesului în regiunea dată.¹¹

Împărțirea teritorială a locuitorilor de etnie maghiară din Transilvania

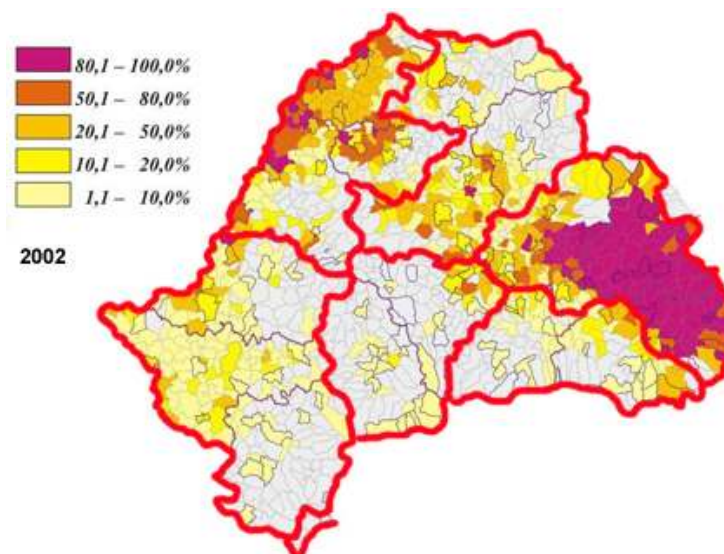
Transilvania este împărțită din 1968 în 16 județe cu trei zone economice mari: Transilvania interioară, partea nord-vestică și sud-estică.

Agenția Națională de Dezvoltare Regională le-a însemnat aceste regiuni ca unități de structură economică creând astfel agențiile de dezvoltare regional aferente. Cele trei regiuni totalizează o populație de 7722615 locuitori: ce reprezintă 33,93% din populația României. Cel mai mare este județul Timiș cu o suprafață de 8692 km², cel mai mic fiind județul Covasna (3705 km²), în total având 118 orașe (din care 32 municipii), 987 comune (5148 sate în total).

Populația Transilvaniei arată o diversitate aparte. Din totalul locuitorilor români sunt 5683638 (73,60%), maghiari 160308 (20,76%), rromi 202942 (2,63%), germani 108921 (1,41%) și alte naționalități (în ordine descrescătoare ucrainieni, sârbi, bulgari, slovaci, cehi, ruși, lipovani, croați, evrei, polonezi, greci, armeni, turci, tătari) totalizând 124033 persoane (1,61%).

Populația maghiară majoritară trăiește în Ținutul Secuiesc în cele cinci scaune secuiești (1992), în județul Harghita 294369 (84,65%), județul Covasna 175771 (75,24%), județul Mureș 242651 (41,22%), iar mai puțin de 200.000 trăiesc în județul Bihor 181703 (28,44%), județul Cluj 146186 (19,85%), județul Satu-Mare 140392 (35,03%), și județul Sălaj 63148 (23,76%).¹²

Regiunea de dezvoltare Ținutul Secuiesc ar îngloba județele Harghita, Covasna și Mureș, însă este discutabilă în ce măsură ar fi de folos populației de etnie maghiară reorganizarea. După cum reiese și din analiza anterioară problema este că după recensământul din 2002, populația județului Harghita este în proporție de 84% de etnie maghiară, acest procent în cazul județului Covasna scade la 75%, iar în cazul județului Mureș ajunge la 41%, regiunea de dezvoltare nou înființată ar avea populație numai în proporție de 66% de etnie maghiară.

¹¹ Alexa Noémi: A régiók változó szerepe az Európai Unióban, *Külgügyi Szemle*, 2005 tavasz-nyár

¹² Dr. Vofkori László: Az erdélyi régió

Schema 4. – Propunerile de regiuni ale UDMR în raport cu numărul maghiarilor din Transilvania (conform recensământului din 2002)¹³

Aspirațiile de autonomie după schimbarea regimului

După schimbarea regimului din 1989 s-au născut mai multe proiecte privind autonomia maghiarilor din România, acestea n-au fost fără precedent, bazele lor punându-se între cele două războaie mondiale și după cel de-al II-lea război mondial. În cele zece proiecte apărute se distanțează două articole, primul legat de programul UDMR-ului, celălalt este determinat de două procese politice, integrarea europeană și reorganizarea regională cât și de formarea organizațiilor maghiare alternative apărute împotriva UDMR-ului.

În programul UDMR-ului problema autonomiei a apărut în mai 1995, concept determinat astfel:

- a) principiu, care trebuie să se afirme în construcția statului de drept
- b) dreptul comunității naționale exercitată în favoarea păstrării identității
- c) instrument, cu care maghiarimea din România poate să pună bazele dezvoltării cultural-economice în ținutul natal creând astfel condițiile supraviețuirii
- d) țel strategic, care este urmat de UDMR în activitatea politică și în relațiile cu organizațiile societății civile¹⁴

Această definiție a fost preluată fără modificări semnificative de programele ulterioare ale UDMR-ului.

Aspirațiile pentru autonomie s-au amplificat când sub conducerea lui Tőkés László, președintele onorific al UDMR, o parte din Uniune s-a format într-o grupare cu denumirea Consiliul Național Maghiar din Transilvania, și a propus ca cel mai important scop, realizarea autonomiei. În iulie 2003 în cadrul acestei grupări s-a format un alt consiliu, cel numit Consiliul Național Secuiesc, care și-a pus problema autonomiei teritoriale a secuilor.

În privința Ținutului Secuiesc în 2003 au ieșit la lumină trei aspirații:

1. prima a fost formulată la al VI-lea congres al UDMR-ului, în februarie 2003, care își propune realizarea regiunii de dezvoltare a secuilor
2. a doua este un proiect de autonomie care a fost pregătit de CNS la al cărui bază a servit statutul autonomiei secuilor editat de Csapó József în 1995
3. cel de-al treilea proiect a fost prezentat de Toró T. Tibor și Szilágyi Zsolt în noiembrie 2003, deputați în Parlament, conducătorii organizației de inițiere al CNMT, acesta fiind un pachet proiect de lungă durată și a fost pregătit de un grup de experți.¹⁵

În prezentul studiu analizăm mai îndeaproape proiectul UDMR-ului.

Interesele regionale ale UDMR-ului, programul de dezvoltare regională și teritorială

Ca să privim în ansamblu cum se integrează modelul de reorganizare al regiunilor de dezvoltare în strategia de dezvoltare teritorială a partidului, să aruncăm o privire pe programul UDMR-ului după definiția proprie:

Din clipa intrării noastre în Uniunea Europeană am devenit competitori ai concursului direct între așezări europene, microregiuni, județe, regiuni, țări care are scopul de-a asigura calitate mai bună a vieții și un mediu economic competitiv bazat pe specificul natural. Prin rezultatul acestui proces se apreciază capacitatea unui ținut pentru a-și menține populația, dezvoltarea socio-economică, stagnare ori rămânere în urmă.

Populația maghiară din Transilvania numai atunci va fi capabilă să trăiască cu posibilitățile oferite de U.E. și folosirea fondurilor când posedă strategii capabile de-a lua în calcul eventualele rezultate ale reformelor administrative dezvoltării regionale.

După aderarea României la U.E. din nou au ieșit la iveală problemele privind regiunile, dezvoltarea regională și politica regională. Microregiunea, regiunea de dezvoltare, instrumentele de bază ale dezvoltării economice sunt acele forme juridice ale conlucrării administrațiilor locale care ajută la accesarea fondurilor structurale și coezice, astfel rolul lor s-a intensificat după începerea programelor de dezvoltare. Cei doi ani

¹³ Manna.ro; http://www.manna.ro/bedaralo/mit_kezdzunk_a_fejlesztési_regiokkal_2010_02_23.html (2010. martie 14.)

¹⁴ A Romániai Magyar Demokrata Szövetség programja. Alapelvek. RMDSZ Közlöny. 1995. június (16. sz) (Programul UDMR. Principii. Buletinul UDMR. iunie 1995. Nr. 16)

¹⁵ Bakk Miklós: Az autonómia-tervek két szakasza Erdélyben 1989 után. In: Magyar Kisebbség, vol. IX. 2004. 1-2. (31-32.) - Autonómia-modellek Erdélyben (2010 aprilie 1.)

care au urmat aderării la U.E. au demonstrat că sistemul actual administrativ și cele clădite pe aceasta, microregiuni și regiuni, nu sunt capabile ori nu participă stimulent la diversele procese de dezvoltare. În ceea ce privește regiunile, cauza nonfuncționabilității lor rezultă nu numai din actuala configurație – supradimensionalitate, specific eterogen economico-cultural – din lipsa corpului de conducere ales, ci și din incoerența, lipsa de conținut a acestuia.

Avem convingerea că noua politică regională și dezvoltare teritorială, transformarea regiunilor trebuie planificată cu o reformă prestabilită și bine gândită, aceasta cuprinde următoarele elemente:

- a. regândirea sistemului administrativ-teritorial după criteriile geografice, culturale, economice, formarea noilor regiuni de dezvoltare îndeosebi ținând cont de importanța făuririi regiunii Ținutul Secuiesc și a Partiumului;
- b. înzestrarea regiunilor cu atribuții administrative, preluarea atribuțiilor de la administrarea centrală și încadrarea rolurilor precisă, elaborarea unei politici durabile, rezonabile;
- c. formarea unei politici de dezvoltare economică și instituțională, care acordă atenție societății locale specifice transilvănene conform intereselor comunității naționale locale, ale tradițiilor și creării instituțiilor aferente acestora;
- d. pregătirea Transilvaniei pentru accesarea fondurilor comunitare asigurate de instituțiile europene de programe transfrontaliere, de lângă frontieră, care provin din posibilitățile aderării la U.E.;
- e. înființarea de alianțe puternice administrațiilor locale transilvănene care au capacitatea puternică:
 - acționare eficientă în procesul descentralizării;
 - validarea intereselor specifice ale microregiunilor transilvănene;
 - realizarea și întocmirea de strategii de dezvoltare teritoriale independente și sectoriale;
 - conectarea comunităților locale în procesul globalizării contribuind cu aceasta ca Transilvania - fiind o regiune istorică specifică - să slujească ca un pilon important în integrarea europeană a României.

Românii din Transilvania și celelalte comunități naționale transilvănene sunt priviți ca parteneri strategici în reprezentarea intereselor regionale transilvănene.

Din faptul că România și Ungaria sunt membri U.E. rezultă că unele colaborări ale administrațiilor locale de lângă frontieră, ale regiunilor, ale microregiunilor transfrontaliere pot fi finanțate din surse unionale. UDMR-ul consideră importantă folosirea acestor sprijine în mod eficient în forma proiectelor care reflectă interesele prioritare comunităților locale.

Dezvoltare teritorială

Dezvoltarea teritorială nu înseamnă numai aderarea regiunilor înapoiate ci și toate activitățile care integrează fondurile locale, activitățile bazate pe autodeterminare teritorială și politicile de dezvoltare ale așezilor locali.

Indicatorul eficienței este determinat de țelurile, concepțiile, măsurile de scurtă, medie și lungă durată, armonizarea, validarea lor în cadrul programelor de dezvoltare.

Dintre sarcinile politice de dezvoltare teritorială considerăm important asigurarea armonică teritorială și asigurarea dezvoltării eficiente, realizarea de dezvoltare teritorială durabilă, echitabilă și temperarea înapoierii teritoriale.

Propagăm acestea în spiritul dezvoltării teritoriale europene conform principiilor descentralizării, subsidiarității, parteneriatului, durabilității și eficienței dezvoltării integrale. Susținem formarea unei politici specifice de dezvoltare regională care este în acord cu principiile politicii regionale ale U.E., ale rețelei de așezări cât și cu proprietățile specifice istorice ale rețelei de așezări transilvănene.

Sarcinile politicii de dezvoltare teritorială a UDMR-ului pe termen lung până în 2020:

- fortificarea competitivității teritoriale;
- integrarea pe merit a regiunilor locuite de maghiari;
- dezvoltarea teritorială integrată a microregiunilor;
- dezvoltare durabilă a regiunii, ocrotirea moștenirii culturale și naturale;
- construirea unui sistem comunicațional și infrastructural integrat.

Sarcini pe termen mediu în dezvoltarea teritorială până în 2013:

- sistem de orașe policentrice, consolidarea polusurilor de dezvoltare care dinamizează regiunile și dezvoltarea structurii orașenească transilvănean;
- formarea de zone metropolitane competitive între polusurile regionale de dezvoltare orașenești și cele naționale;
- folosirea eficientă ale fondurilor unionale care sprijină colaborarea dintre administrațiile locale de lângă frontiere, ale regiunilor, ale microregiunilor transfrontaliere în forma proiectelor care reflectă interesele comunităților locale.¹⁶

Incursiune în proiectul de dezvoltare regională a UDMR-ului

– Csutak István: Propunere pentru reîmpărțirea regiunilor de dezvoltare

Politica de dezvoltare regională a României este stipulată în Cartea Verde finisată între anii 1996-1998.ⁱⁱ Scopul ei se formulează tocmai pe prima pagină: pregătirea României pentru accesarea fondurilor structurale.ⁱⁱⁱ Gradul de dezvoltare al județelor României pe baza datelor statistice din 1996 se reflectă pe harta următoare:

Schema 5. – Gradul de dezvoltare a județelor după Cartea Verde

Gradul de dezvoltare este cel potrivit așteptărilor, apar mai multe județe dezvoltate decât cele rămase în urmă:

Gradul de dezvoltare județe

Foarte bun 6	B BV CJ IF SB TM	6	14%
5	AG BH CT GJ HD MS PH	7	17%
4	AB AR BR CV GL HR MM SM	8	19%
3	BC CS DB DJ IS MH SJ SV TL VL	10	24%
2	BN BZ IL NT OT VN	6	14%
Slab dezvoltat 1	BT CL GR TR VS	5	12%
		42	

Schema 6. – Indicele dezvoltării a județelor conform Cărții Verzi

¹⁶ Az RMDSZ regionális politikájának érdeke és célja. *Régiófejlesztés*; <http://rmdsz.ro/program.php?dok=71> (2010. martie 16.)

Măsurând gradul de dezvoltare pe o scală de gradație 6, România se situează peste medie, cu o medie de 4 privind împărțirea teritorială ca aproape ideală.¹⁷

Ca de obicei, datele statistice și de data aceasta formează grupuri ciudate. Județul Ilfov, de exemplu ajunge lângă București, Timiș, Brașov, care sunt cele mai dezvoltate, Bihorul este în aceeași grupă cu Hunedoara. Fără nici un fel de justificare, tot în acest studiu apare și împărțirea regiunilor de dezvoltare, fiind “propusă” însăși de județe.

Scriitorii Cărții Verzi ascund cu succes acele principii pe baza cărora au fost delimitate regiunile de dezvoltare și împărțirea are ciudățeniile ei subiective. Județul Vrancea din regiunea subcarpatică ajunge în aceeași grupă cu Constanța, județul foarte dezvoltat din regiunea subcarpatică, Prahova cu județul Teleorman de la malul Dunării, rămas în urmă cu dezvoltarea. Scriitorii studiului nu au fost deranjați nici de faptul că, județul Hunedoara este delimitat de granițe naturale – munți – de Banatul dezvoltat, Hunedoara evident legat prin toate de vecinul Alba. Și ciudățeniile nu se termină aici.

Schema 7. – Hartă regională cu gradul de dezvoltare a județelor

Cu deviația standardelor de dezvoltare analizăm omogenitatea regiunilor, coeficienții mari de deviație arată că în interiorul regiunii sunt mari diferențe de dezvoltare.

Reg98	Avg	StDev	Ampl
1. BC_BT_IS_NT_SV_VS	2	0.98	67%
2. BR_BZ_CT_GL_TL_VN	3	1.21	60%
3. AG_CL_DB_GR_IL_PH_TR	3	1.81	80%
4. DJ_GJ_MH_OT_VL	3	1.10	60%
5. AR_CS_HD_TM	5	1.29	50%
6. BH_BN_CJ_MM_SJ_SM	4	1.41	67%
7. AB_BV_CV_HR_MS_SB	5	0.98	33%
8. B_IF	6	0.00	0%

Schema 8. – Deviația indecșilor de dezvoltare a județelor

¹⁷ Az RMDSZ regionális fejlesztési tervezete; Csutak István: Új? Régi? Jó? – Javaslat a fejlesztési régiók új lehatárolására. A Zöld könyv.

Întrebarea este că în interiorul regiunii cum este posibilă în același timp dezvoltarea omogenă a fiecărui județ și alinierea celor rămași în urmă. O altă întrebare ar fi dacă acest principiu se poate valida pe plan național între regiuni.

După *indexul Average* (dezvoltarea medie într-o regiune) cea cu nr. 6. (regiunea nord-vestică) este mai dezvoltată ca cea cu nr. 1. (regiunea nord-estică). În contradicție cu aceasta cele cu nr. 4., 5., 7., 8. sunt acele regiuni care conform nivelului lor scăzut de dezvoltare pot accesa din proiectele PHARE sume mult mai mari. Regiunea 7. care include și județele Harghita și Covasna, și este una dintre cele mai dezvoltate regiuni, primește sume unionale mult mai mici.¹⁸

Cum evoluează normele U.E?

Prima dată trebuie respectate prevederile Regulamentului (CE) nr. 1059/2003 al Parlamentului European și al Consiliului:

-la delimitare trebuie luate în considerație circumstanțele socio-economice, culturale, sau de mediu

-modificarea în privința numărului populației trebuie să omogenizeze mai accentuat structura regională, aceasta înseamnă că trebuie să fie respectată valoarea de prag a populației

-aceeași ordonanță promulgă că unele unități nonadministrative, potrivit condițiilor specifice geografice, socio-economice, istorice, culturale sau de mediu, pot varia de la valorile de prag, mai ales pe insule și regiunile cele mai exterioare. După acestea se poate închipui o regiune care include numai Ținutul Secuiesc, dar trebuie socotită opunerea atât a politicii interne cât și a Uniunii Europene

Așteptând reforma administrativă:

-după delimitare, regiunile nou înființate să devină fără modificări mai importante unități administrative¹⁹

Concluziile proiectului UDMR

Actuala împărțire regională nu respectă asemănările și diferențele zonale bazate pe tradiții. Diferențele economice, de mediu, de mărime, și nu ultima dată de cultură ale județelor care alcătuiesc regiunile, au ca rezultat regiuni eterogene, făcând imposibilă elaborarea programelor de dezvoltare. Diferențele enorme dintre județe în privința protecției mediului sunt mult mai mari decât cele economice și accentuează și mai pregnant diferențele de dezvoltare.

Din programele încheiate până acum, și din confruntarea datelor GDP, nu reiese că actuala împărțire regională a dobândit așteptările dorite, dimpotrivă, apar semne destructive. Singurul contraargument este că situația ar fi și mai dezastruoasă fără politici regionale.

Noi spunem, în contradicție cu aceasta, că actuala dezvoltare regională nu a contribuit la schimbarea situației regiunilor rămase în urmă, nici nu a fost favorabilă apariției de puncte de dezvoltare. Mai mult, dezvoltările așteptate după aderare, n-au adus le echilibrarea situației și la temperarea diferențelor. După trecerea aderării, împotiva reorganizării nu poate să fie un argument că ar fi un pericol pentru aderarea propriu-zisă sau actualul sistem instituțional ar suferi, pentru că indiferent de delimitare, toată suprafața României aparține în raza de acțiune a criteriului convergent.

Sistemul instituțional al politicii regionale este cuprins în documentul suplimentar de cel al aderării, deci se pot afla precis, așteptările Comisiei.

Contra reorganizării regionale va apărea oponenta "profesională" a aparatului Comisiei, dar cu acordul politicii interne și cu voință politică se poate impune noua delimitare.²⁰

¹⁸ Az RMDSZ regionális fejlesztési tervszete; Csutak István: Új? Régi? Jó? – Javaslat a fejlesztési régiók új lehatárolására. Az elmaradottság statisztikája.

¹⁹ Az RMDSZ regionális fejlesztési tervszete; Csutak István: Új? Régi? Jó? – Javaslat a fejlesztési régiók új lehatárolására. Ösmérvek az új régiók lehatárolásához.

²⁰ Az RMDSZ regionális fejlesztési tervszete; Csutak István: Új? Régi? Jó? – Javaslat a fejlesztési régiók új lehatárolására. Tehát: Új? Régi? Jó?

Obiectivele UDMR - analize și opinii

Așa cum reiese din proiect, împărțirea actuală pe regiuni a țării nu poate să satisfacă așteptările în legătură cu dezvoltarea regională. Obiectivul UDMR-ului este de a forma regiuni de dezvoltare mai mici dar mai eficiente, care au în vedere interesele economice, tradițiile culturale și particularitățile etnice, regiuni ca Șinutul Secuiesc care ar cuprinde județele Harghita, Covasna și Mureș.”²¹

Schema 9. – Regiunile de dezvoltare din România cu județele incluse după propunerea UDMR²²

“Avem nevoie de solidaritate politică. Trebuie să înființăm regiunile în așa fel, încât să slujească interesele noastre, totodată se creează natural de la sine, cum s-au format de-a lungul istoriei diferitele regiuni”, a declarat în numele partidului deputatul UDMR, *Korodi Attila*.²³

Deputatul UDMR de Maramureș, *Béres István*, a afirmat că “aceste euroregiuni vor putea accesa mult mai ușor fonduri, fiind vorba de o populație mai numeroasă. Pentru formarea macroregiunilor s-au luat în calcul mai multe aspecte. Se urmărește să nu fie diferențe mari în gândire, în stil de viață, iar județele care vor forma o euroregiune să aibă în comun mai multe aspecte.”²⁴

József Nemes Nagy în scrierea sa intitulată *Dezvoltare regională, politică regională* analizează consecințele schimbării hotarelor regiunilor, și după părerea lui problema ar fi următoarea:

Regiunea în esența ei adevărată este entitatea societății democratice și descentralizate cu coeziune culturală, care împreună cu caracterul local puternic constituie un spațiu colectiv, real. Tocmai datorită acestor două trăsături, democratic și decentralizat, este mai eficientă decât sistemele dictatorice și centralizate, și în sensul restrâns economic, și în sensul mai larg social. Este o unitate care nu se opune cadrului de stat, cu propriile sale atribuții, mecanisme interne, ci este un factor important în competitivitatea largă al „întregului”.

Întrebarea cheie a funcționării eficiente ale regiunilor ca unități de dezvoltare teritorială nu este deloc modul formării hotarele ei. Deși sunt multe iluzii și neînțelegeri în legătura cu aceasta, trebuie știut că nu există nicio metodă indiscutabilă și „științifică” pentru delimitarea regiunilor. Fiecare regiune este delimitată greșit, teritoriile, localitățile pot fi conectate cu mai multe regiuni pe baza legăturilor de spațiu sau caracteristicile socio-economice, și aceste legături sunt într-o schimbare continuă. Prin urmare cine vrea să construiască o politică regională eficientă începând cu delimitarea regiunilor (precum mulți oameni curajoși

²¹ rmdsz.ro, <http://www.fejlesztes.ro/news.php?id=106> (2010. martie 14.)

²² erdely.ma

²³ rmdsz.ro, <http://www.rmdsz.ro/hirek.php?hir=2301> (2010. martie 14.)

²⁴ Glasul Maramureșului; Amalia Babiciman: Proiectul de reorganizare a regiunilor a trecut de Senat; 2010.02.12 (2010. martie 14.)

și necalificați iau creionul pretutindeni și desenează hotarele ici și colo, deprecind analiza teritorială și cunoștințele socio-geografice), e pe cale greșită, fiindcă cheia stă în autorizațiile și mijloacele regiunilor.

Regiunile vor putea fi factori adevărați în procesele de schimbări teritoriale, numai dacă vor avea autorizații reali și resurse proprii. Dacă într-o țară nu există o schimbare reală în această privință (...), atunci sistemul centralizat și redistributiv va continua să funcționeze mai departe și delimitările regionale vor pierde importanța. Dacă regiunile nu au mijloace și în corpurile de conducere reprezentanții guvernamentali sunt în majoritate, nu va fi decât un „pseudoregionalism”. Mai întâi trebuie luat o decizie privind autorizațiile și atribuțiile acestea și apoi pot începe delimitările.

László Csák, economist regional din Transilvania, vede sursa problemei în tot această circumstanță. El spune că regiunea nu poate să înlocuiască o reformă administrativă, nu poate fi separată de procesul de descentralizare. Regiunea în sine nu este o garanție a planificării teritoriale corecte și bine gândite.

Regiunea este numai o noțiune goală, care în fiecare țară, în fiecare regiune poate fi umplută cu alt conținut, și de acest conținut depinde la ce va contribui și în ce măsură. Faptul că regiunile sunt multicolore nu poate fi un argument pentru reorganizarea regiunilor, cu cât examinăm pe planuri inferioare teritoriale, cu atât diferențele vor fi mai mari. Nu putem să alăturăm Timișoara Clujului, oricât de mult am vrea. Și care ar fi sensul? Efectul revigorizant al polurilor în hinterland ar trebui să se impună prin întărirea coeziunii interne ale regiunilor. Dacă am separa hinterlandul, regiunea ar deveni un uriaș cu un singur braț, care ar fi foarte inconvenabil pentru pol, și, și mai inconvenabil pentru hinterland.

În România regiunile din punctul de vedere al controlului și al proiectării sunt goale. La planificarea *Programelor Operaționale Regionale* criteriul teritorial a fost prezent foarte slab, fiindcă măsura resurselor alocate regiunilor depinde numai și numai de numărul populației acestora, și nu există diferență în cadrul POR nici între importanța axelor pentru diferitele regiuni. Suma pe cap de locuitor din resursele POR este numai o treime a celui din Cehia sau din Ungaria. Cum s-ar putea atunci, ori până acum, ori de acum încolo, să aibă orice efect în egalarea diferențelor regionale? Risc să răspund: nicum sau în cel mai bun caz din întâmplare. Nu ar fi bine să păstrăm regiunile prezente nici reorganizate!²⁵

În vederea lui *Peter Jordan* există trei obstacole în calea proceselor de regionalizare: tradiția unitaristă a „statului-națiune solidar”, așa-numitul „dilema Transilvaniei” și „chestiunea maghiară”. Din cauza celor două din urmă este sceptică opinia publică română, fiindcă, așa cum spun ei, descentralizarea și regionalizarea duc la separatism.²⁶

Expertul UDMR în politici de dezvoltare, *Csutak István*, „scenaristul” noii ordini teritoriale a României, susține că proiectul are, neoficial, sprijinul PSD și PD-L, încă de câțiva ani. “În 2006, am avut o întrevvedere cu președintele Uniunii Naționale a Consiliilor Județene, *Liviu Dragnea* (secretarul general al PSD). Mi-a spus că, deși nimeni nu prea mișcă în front, ca nu cumva să facă un pas greșit din punct de vedere al partidului, din discuțiile avute cu colegii președinți de consilii județene reiese că sunt interesați de reorganizarea regiunilor de dezvoltare, cu o condiție: să fie așa făcute, încât ulterior, fără modificări, să li se poată da și atribuții administrative”.

Potrivit acestuia, și PD-L ar fi hotărât deja să facă trecerea la 16 județe. “Pe Vasile Blaga (secretarul general al PD-L), cândva în ianuarie l-am văzut la televizor zicând că reorganizarea regiunilor de dezvoltare este o decizie deja luată”.

Mult mai rezervat în privința acestei chestiuni s-a arătat analistul *Cristian Parvulescu*, președintele *Asociației Pro Democratia*, care așteaptă de la reorganizare creșterea puterii politice a UDMR-lui, și a mai adăugat că după părerea lui, tema redesenării județelor României ar trebui să facă obiectul unui referendum național.²⁷

Încă nu se știe în ce proporție ar da dreptul la luarea de cuvânt în procesele locale și oare atribuțiile regiunii ar însemna una și aceeași cu dreptul la autonomie locală. Cu toate acestea proiectul a născut discuții aprinse atât din partea partidelor aflate la putere cât și din partea opoziției.

Părerea partidelor politice despre proiectul de restructurare ale regiunilor de dezvoltare

²⁵ Transindex.ro; Csák László: REPLY Régiók margójára, 2010.03.13. (2010. martie 14.)

²⁶ Wilfried Heller: *Romania: migration, socio-economic transformation and perspectives of regional development*. München, Südosteuropa-Gesellschaft, 1998. 342 p.

²⁷ Citynews.ro; Vlad Alistar: Cum a obținut UDMR infiintarea Tinutului Secuiesc, din 2012; 2010.02.11. (2010. martie 14.)

La Târgu Mureș, în cadrul lucrărilor Consiliului Reprezentanților Unionali al UDMR, liderul acestei formațiuni, *Béla Markó*, s-a arătat optimist în privința proiectului Uniunii de creștere a numărului de regiuni de dezvoltare. "Vom avea dispute la Camera Deputaților, dar eu sper că legea va trece. Sunt foarte mulți care sunt de acord cu un număr mai mare de regiuni de dezvoltare. Unii agreează varianta noastră cu 16 regiuni, alții pledează pentru un alt număr, dar oricum mai mare decât cel existent acum", a declarat Markó.

Membră în conducerea centrală a PD-L, *Sulfina Barbu* – președinta comisiei de administrație publică din Cameră, adică locul în care se va dezbate pe fond proiectul UDMR – a declarat pentru *Cotidianul.ro*, că "acest subiect nu a fost discutat în cadrul Coaliției." Deputata PD-L a precizat că "până în 2013 nu se pune problema vreunei modificări a numărului de regiuni de dezvoltare. Nu se pune pentru că nu se poate în cadrul unui exercițiu financiar aflat în derulare". În plus, *Sulfina Barbu* a mai precizat că "oricum din 2013 trebuie modificat sistemul administrativ-teritorial (treccrea de la județe la regiuni, dar în urma revizuirii Constituției). *Sulfina Barbu* a mai menționat că "personal" nu agreează un număr foarte mare de regiuni pentru că "aceasta ar duce, în viitorul exercițiu financiar european, la scăderea eligibilității atragerii fondurilor europene".²⁸

Acuzându-i pe pedeliști că au trecut proiectul "pe șest", prin "manevre rușionose", senatorul PSD *Titus Corlățean*, a dat tonul. "Promovarea unui astfel de proiect de lege, care are teze autonomiste pe criterii etnice, nu reprezintă neapărat o surpriză din punctul de vedere al grupului parlamentar care a promovat acest proiect. Ceea ce e surprinzător este că PD-L, *Băsescu* și *Boc* își asumă public pentru prima oară acest cost de autonomizare pe criterii etnice", a declarat *Corlățean*. Pedelista *Anca Boagiu* i-a răspuns că "regiunile de dezvoltare trebuie desenate în funcție de discuțiile care vor avea loc la nivel european, astfel încât România să atragă fonduri de la Bruxelles". Chiar și așa, inițiativa UDMR nu s-a bucurat de sprijinul tuturor senatorilor PD-L, unul dintre aceștia precizându-ne că "ideea regiunilor de dezvoltare este o prostie. Mai mult a provocat ceartă. Senatul a trimis-o la deputați să se spele ei pe cap cu ea."²⁹

Ziarul *România Liberă* însuși subliniază aceea supoziție potrivit căruia partidele aflate la guvernare s-ar împărți în două privind proiectul. "Nici vorbă! Să-și ia gândul! Noi nu vom susține așa ceva niciodată!", a declarat un vice PD-L.³⁰

Și opinia *Partidului Național Liberal* este asemănătoare celor de mai sus. Președintele PNL *Covasna, Marius Obreja* a declarat că, în opinia sa, propunerea UDMR conține "conotații etnice", iar liberalii nu sunt de acord cu împărțirea pe criterii etnice a acestor microregiuni. "Nu cunosc aprofundat acest proiect, dar ce pot să spun e că mediul economic s-a obișnuit cu împărțirea actuală și nu cred că va agreea schimbarea (...) Sunt sigur că propunerea UDMR conține conotații etnice deoarece urmărește gruparea celor trei județe locuite majoritar de maghiari. Putem fi de acord cu împărțirea pe alte criterii, dar nu etnice."³¹

Extrema de dreaptă a acuzat partidele de la guvernare, că din cauza ajutorului dat UDMR-ului, dușmanii României au reușit să-și constituie toate "componentele" din care este format sau beneficiază un stat în centrul României.³²

Partidul Conservator aduce acuze împotriva rearanjării teritoriale a țării, *Bogdan Diaconu* membru în conducerea PC a declarat, că solicită public premierului *Boc* să respingă proiectul uniunii, care urmărește instaurarea unei autonomii teritoriale pe baze etnice. "PD-L dă dovadă de slugărnice față de pretențiile UDMR".³³

A surprins însă chiar primarul orașului Sibiu, *Klaus Johannis* (președintele FDGR^{iv}) cu afirmația potrivit căruia se teme pentru proiectele actuale și viitoare, conform opoziției românești, nu este de acord cu dezlipirea județelor Sibiu și Brașov de la Ținutul Secuiesc. *Csutak István*, cel care a fost creatorul acestui proiect "înțelege" temerile primarului sibian, întrucât așa cele două județe s-ar confrunta între ele nu cu județele secuiești rămase în urmă cu dezvoltare.

²⁸ *Cotidianul.ro*; *Lucian Gheorghiu*: Marea dispută din cadrul Coaliției de guvernare Câte regiuni să aibă România?; 2010.02.13. (2010. martie 14.)

²⁹ *Gândul.ro*; *Raul Florea*: Senatul a adoptat tacit legea UDMR privind regionalizarea și înființarea Ținutului Secuiesc. Ce spune opoziția. Cum a reacționat *Emil Boc*; 2010.02.16. (2010. martie 14.)

³⁰ *România Liberă*; *Diana Lazar*: Tarom și regionalizarea, primele fricțiuni între UDMR și PDL; 2010.02.15.

³¹ *Machiavelli.ro*; PNL *Covasna* susține că proiectul UDMR de regionalizare nu va trece de Camera Deputaților, AGERPRES (2010. martie 14.)

³² *România Mare*; *Gică Agrigoroaie*: Căpeteniile mafioate ale PD-L și UDMR vor fi linșate de populația revoltată!; 2010.02.24 (2010. martie 14.)

³³ *Libertatea*; PC acuză PD-L de slugărnice; 2010.02.18

“Bugetul Uniunii Europene se planifică pe cicluri de șapte ani următoarea începând din 2014, deci reorganizarea regională ar trebui să fie aprobată de către Consiliul European până la aceasta dată”, reamintește Csutak, expertul în dezvoltare regională a UDMR-lui. Klaus Johannis a afirmat însă că nu este actual redesenarea hărților regionale, aducând argumentul că România a fost cooptată ca membru UE cu regiunile actuale, și numai acestea pot accesa bani din fondurile regionale.³⁴

Declarația primului-ministru

Văzând punctele de vedere diferite ale Senatului și a opiniei publice, Emil Boc a afirmat că încă nu au discutat la nivel politic acest subiect. Va fi dezbătut în coaliție împreună cu UDMR, cu minoritățile naționale și cu opoziția pentru a avea un proiect de lege care să corespundă nevoilor României. Repet, nevoilor României ținând cont de cadrul constituțional existent!", a adăugat primul ministru cu acesta referindu-se la acel aliniat al Constituției care enunță că România este stat unitar național.³⁵

Tendințe similare în cazul minorității maghiare din Slovacia

În Slovacia devenită independentă în 1993 s-a produs o confruntare puternică între regionalizarea inițiată din sus, și regionalismul etnic inițiat de minoritatea maghiară. Minoritatea maghiară a redactat cerințele ei legate de autonomia teritorială în 1994, și la dezbaterile legii de administrație din 1996 deja a depus un proiect independent de lege. Aceste solicitări au fost refuzate de slovacii majoritari, atât de partidele din guvern cât și de cele din opoziție.

Chiar însuși prim-ministrul *Vladimir Mečiar* a realizat exact opusul prin reforma teritorială din 1996. Minoritatea maghiară a vrut să valideze principiul etnic în formarea unităților teritoriale, adică a vrut formarea unităților cu populația în majoritate maghiară. Prin legea din 1996 principiul etnic s-a realizat, doar că în sensul opus, adică regiunile au fost formate în așa fel, încât teritoriile în majoritate maghiară să fie împărțite printre cât se poate de multe regiuni. Un foarte bun exemplu pentru aceasta este teritoriul Csallóköz, care a fost împărțit printre două regiuni, Nagyszombat, Pozsony și Nyitra.

În 1998 al treilea guvern Mečiar a fost înlocuit de guvernul de coaliție de dreapta, de guvernul Dzurinda. În ciuda faptului că *Partidul Coaliției Maghiare* a intrat în aceasta, coaliția de guvern prin reforma administrativă din 2001 nu a schimbat diviziunea teritorială, așa că împărțirea teritorială formată de Mečiar în 1998 este valabilă și astăzi. Din toate acestea putem trage concluzia că cerințele maghiare etno-regionaliste spre realizarea unui sau mai multe „regiuni maghiare” sau „județe maghiare”, sunt respinse nu numai de către guvernul naționalist lui Mečiar, ci și de către elita politicii slovace majoritare.³⁶

Însumare

România ca stat postcomunist acum începe să răsuflă după aderarea la Uniunea Europeană. Ca parte a teritoriului comunitar a luat la conștiință și a aplicat regulile juridice, ca organizarea teritorială după nivelurile NUTS, dar acesta nu a rezolvat problemele cauzate de diferența în progresul economic față de statele din vestul Europei. Regiunile de dezvoltare au fost formate dar nu funcționează ca atare, sunt numai păpuși, care așteaptă să obțină atribuțiile care vor face posibilă dezvoltarea economică și socială.

În opinia mea deci, și aici m-aș referi la analizele și opiniile experților citați mai sus, nu hotarele regiunilor reprezintă problema cea mai mare, ci lipsa atribuțiilor de autoguvernare. Atâta timp cât se modifică hotarele dar nu sunt investite cu personalitate juridică nu se produce o schimbare considerabilă în privința beneficiului lor economico-sociale. Dacă se va forma regiunea Șinutului Secuiesc și-i vor fi asigurate toate atribuțiile necesare, poate că totuși îi va fi de folos situației minorității maghiare din zonă. Dar nu cred că ar fi un lucru foarte fericit ca partidele politice se pună un accent atât de mare pe factorul etnic, fiindcă vor rezulta numai divergențe și mai mari, și partidele nu iau în considerare nici faptul că prin proiectul de lege depus de către UDMR ar pune mai multe regiuni de dezvoltare în situații mai avantajoase.

³⁴ Lokodi Imre: TÁmadják az RMDSZ törvénytervezetét; *Népszava*, 2010.02.13

³⁵ Gândul; Raul Florea: Senatul a adoptat tacit legea UDMR privind regionalizarea și înființarea Ținutului Secuiesc. Ce spune opoziția. Cum a reacționat Emil Boc; 2010.02.16 (2010. martie 14.)

³⁶ Gulyás László: Regionalizációs törekvések és etnoregionalizmus a poszt-kommunista Szlovákiában 1989-1998, *Tér és Társadalom*, vol. XXII. 2008.

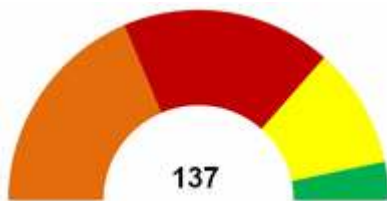
Decizia încă nu s-a născut. Este discutabilă, dacă această propunere împarte partidele politice în așa măsură, este oare posibilă o înțelegere într-un fel și dacă da, noua administrare teritorială în ce măsură va servi interesele Ținutului Secuiesc.

**

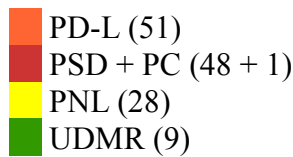
Anexă

Senatul

137 senatori

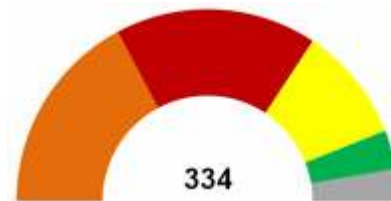

Partidele politice

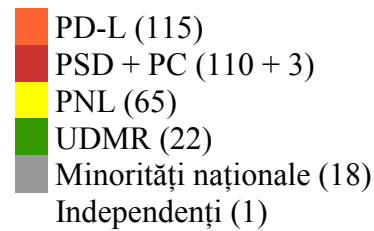

Camera Deputaților

334 deputați

Partidele politice

© DKE 2010.

<http://www.southeast-europe.org>
see@southeast-europe.org

*

Atenție! Stimate cercetător! În cazul în care faceți o referință la articolul nostru sau citați o parte din acesta, vă rugăm să trimiteți un e-mail către redactorul șef la adresa dke@southeast-europe.org. Studiul să fie citate astfel:

Réka Ladó-Burista: Reorganizarea regională a României. *Délkelet Európa – South-East Europe International Relations Quarterly*, Vol. 1. Nr. 1. (Primăvara 2011) 19 p.

Vă mulțumim pentru cooperare. *Redactorul Șef*.

ⁱ după Legea nr. 151/1992, articolul 2.

ⁱⁱ Regional Development Policy in Romania, Green Book, 1997

ⁱⁱⁱ "...being eligible for support from the EU-structural funds..."

^{iv} Forumul Democrat al Germanilor din România

^v Constituția României, articolul 1.: (1) România este stat național, suveran și independent, unitar și indivizibil.